

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefranklanih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3112

Naša delegacijska zborovanja

Samo še štirje tedni nas ločijo od šeste banovinske skupščine naše sekcije. Opazujem že celo vrsto let delo naših delegatov ter moram odkrito priznati da odhajam od naših banovinskih skupščin vsako leto bolj razočaran. Kljub boljšemu spoznanju posameznikov se človek ne more ubraniti vtisu, da gre tu za neko specifično slovensko lastnost, čeprav sem sicer daleč od takega statičnega gledanja na osebe in stvari.

Kaj je prav za prav vzrok, da zapuščajo naša delegacijska zborovanja v duši tako težak občutek malodušja in pesimizma?

Težak odgovor, a neobhodno potreben. Kratka analiza naših skupščin nam bo najbrže še najprej odgrnila zaveso, ki zastira kritičen pogled na našo organizacijsko delavnico.

Predvsem preseneča opazovalca na delegaciji dejstvo, da se k načelnim debatom o moralnih in finančnih poročilih sekcijskega vodstva navadno nihče ne oglašuje.

»Želi kdo besede k tajniškemu poročilu? — Nihče. — Če ne, preidemo k posameznim točkam poročila.« Ta stereotipna ugotovitev se ponavlja od leta v leto. Zato vrnemo se nato odpre in v zborovalnico se vlije šumeča reka osebnih razočaranj, predlogov, želja, pritožb, mnenj, nasvetov, protestov itd. Kar se je predebatiralo lani in predlanskim ter se kdaj prej, nastopa zopet in zopet in to z zanosom originalne invencije. O stanarini v A. in kurivu v občini B. se vodi dolga »debata«, o absurdnosti dekretiranega izvenšolskega dela se z istim ogorčenjem ponavljajo isti plamteči argumenti kakor lani in predlanskim. Navaajo se zopet in zopet »novi« domisleki in mečajo v areno nasveti, ki so se že lani in še kdaj prej zavrgli kot neizvedljivi, reakcionarni ali kakorkoli nesmotni.

Vsa ta povodenj konča vsako leto — brez izjeme — z navdušenim sprejetjem kakih osemdeset do sto sklepov, ki tvorijo v svoji celoti posodo srčnih vzdihljajev porojenih od najrazličnejših peripetijah učiteljskega življenja v preteklem »poslovnem« letu.

Od teh sto vzdihov je gotovo 50% takih, ki so se prenesli kot neizrabljena »aktiva« iz prejšnjih poslovnih dob na nov račun.

Kaj kaže ta kratka analiza, ki bi se dala izpopolniti v nedogled in za katero je bolje, da ostane po svojem »boljšem« delu neizpeljana?

Naša delegacija se duši v goščavi detajlov ter se vsled tega ne more povzpeti na distančno višavo, od koder bi ji šele bilo mogoče pregledati teren po njegovih bistvenih značilnostih. Taki detajli spadajo v vseh organizacijah med navadne tekoče posle ter sestavljajo »program« pisarn, ne pa delegacij. Naša upravna pisarna opravlja to delo leto in dan, poročila o svojih uspehih — pozitivnih in negativnih — bodisi posameznim članom, bodisi društvenim upravam ter navajajo razloge glede njihove rešitve. Ali naj vodstvo ponavlja vsa taka pojasnila in poročila, ki jih je čez leto razpošiljalo vsej masi članstva, še kakim šestdesetim delegatom koncem leta?

Zamislimo se samo — če je to sploh mogoče — v parlament, ki bi se sestajal zato, da bi poslušal poročila resornih ministrov o tekočih poslih preteklo upravne dobe!

Taka praksa pomenja predvsem trošenje sil za sto in sto malenkosti, pomenja nevarno atomizacijo organizacijskega življenja ter preprečuje neobhodno potrebno sintezo miselne koncentracije in borbenega hotenja. Načelo postaja taktika, bistvene smeri se koordinirajo postranskim, izgubljajo na svoji plastični udarnosti in hrome udarno silo organizacije.

Najtežja posledica takega delegacijskega razpravljanja pa je obžalovanja vredna resnica, da pušča vodstvo brez glavnih in najbistvenejših smernic za bodoče delo ter spreminja tako delegacijo in vodstvo v navaden urad za tekoče posle.

Kakor finančnega, prav tako in še bolj potrebuje vodstvo vsake resne organizacije moralnega proračuna, o katerem naj daje vsako leto članstvu na delegacijskem zborovanju točen obrazlož.

Potrebno nam je torej predvsem točno utemeljeno načelno stališče, ki s širjih gledišč presoja naš položaj in odriva od delegacijskega foruma vso filistrsko malenkostnost.

Edino načelna debata more strniti v bistvenih težah vsakoletno težnjo organiziranega članstva. Te teze tvorijo delovni program prihodnjega poslovnega leta, a to ne samo vodstva, temveč vseh organizacijskih zajednic in vseh posameznih članov. Na realizacijskih možnostih tako opredeljenega delovnega programa — in samo na teh — se lahko brez samoprevar ocenjuje udarna sila vsakršne organizacije. Uspehi kakor neuspehi postajajo tako ob retrospektivnem ocenjevanju najboljša vzgoja članstva in njihovega vodstva, ker pokažejo najzornje, kaj more organizacija več in na tehnično kot protiutež »višjim si-

lam«. Ob takih načelnih debatah, kjer ne poroča samo vodstvo, marveč tudi delegacija, se doprinašajo po vsakoletnih izkušnjah realni prispevki k vestni analizi lastne moči ali nemoči ter se vrše brez vseh resentimentov pregrupacije sil na osnovi resničnega stanja.

Naša delegacija ne debatira več. Zato se tudi ne osredotočuje, niti idejno, niti aktivistično. Ona samo še poslušala pojasnila, predlaga pritožbe, utemeljuje svojih što želja in glasuje za to, da se te želje ovekovečijo v spomenicah, ki se nato arhivirajo na raznih odločilnih mestih poleg lanskim in predlanskim isto tolikih želja. In ker se zavleče »debata« o zamrznjenih stanarinah in drugih »načelnih« zadevah v nedogled, odglasuje po navadi tako reasumirajočo spomenico na vratih zborovalnice le še zadnja tretjina delegatov, ker sta morali prvi dve tretjini radi brezobzirnega železniškega urnika odhiteti še pred koncem zborovanja na kolodvor.

Rezultat zborovanja? Vodstvo sekcije je dobilo zopet »nov« program za svojo pisar-

no. Po ogromni večini obstaja ta program iz sprejetih predlogov raznih sreskih društev, delegacija ga je samo potrdila, kaj malega dodala in kolidirajoče elemente izločila. O idejnih smernicah in borbeni taktiki — odhajajoča delegacija ni pustila za seboj skoraj nikakih sledov niti za vodstvo niti za članstvo. Doma bodo delegatje poročali, kar jim je v Ljubljani poročalo vodstvo. Resnično — zelo ekonomska ustanova!

Razmerje med delegacijo in vodstvom je postavljeno potemtakem na glavo. Delegacija se odreka svoji funkciji in prepušča idejno vodstvo organizacije upravnemu odboru. Zato sme po vseh zakonih logike vodstvo klicati delegacijo na odgovor in ne nasprotno.

Ali se more tu še govoriti o organizaciji, o občestvenem delu in o solidarnem hotenju?

Naš stanovski ponos, naša misija v narodu in po nas samih reklamirano kulturno pionirstvo zahtevajo tu temeljitega preusmerjenja.

L. G.

Zbor predsednikov v Rogaški Slatini

Polnoštevilna udeležba znak solidarnosti in popolne stanovske zavesti

V Rogaški Slatini, kjer je zborovalo v soboto 9 sreskih društev in je priredil istega dne tamkaj tudi Učiteljski pevski zbor koncert, je bilo v nedeljo 7. t. m. zborovanje predsednikov sreskih društev skupno z upravnim in nadzornim odborom. Udeležba na tem zborovanju je bila skoraj polnoštevilna, saj se je udeležilo 9 članov upravnega in 5 članov nadzornega odbora sekcije, a od 34 sreskih učiteljskih društev jih je bilo zastopano 32 po svojih predsednikih odnosno njihovih zastopnikih.

Seja predsednikov je predstavljala za ključek velikih učiteljskih prireditvev v Rogaški Slatini in je bila zaradi predstoječe banovinske skupščine nujno potrebna.

Predsednik tov. Ivan Dimnik je takoj po otvoritvi zborovanja dal besedo tajniku tov. Metodu Kumlju, ki je podal zbranim zastopnikom sreskih društev zelo obirno poročilo o stanju vseh perečih stanovskih zadev pri sekciji JUU za dravsko banovino, kakor tudi o vseh vprašanjih, ki zadevajo celotno učiteljsko združenje. Iz njegovega poročila posnemamo sledeče

TAJNIKOVO POROČILO:

Največja in najvažnejša zahteva učiteljskega stanu, ki jo je skušala organizacija uveljaviti potem finanč. zakona in ki ji je posvečala v zadnjih letih vso pozornost, je modernizacija disciplinskih postopkov. Naša stalna zahteva vsa zadnja leta je bila, da se tudi za učiteljsko uveljavijo disciplinski predpisi uradniškega zakona in se tudi v tem pogledu učiteljsko izenači z ostalimi strokami državnih nameščencev. S finančnim zakonom za l. 1936/37. je uveljavljen za učiteljsko disciplinski postopek, ki velja za uradništvo notranje uprave. Pričakovati je, da bo stopil ta postopek v najkrajšem času v veljavo. Podal je popolno sliko predpisov tega disciplinskega postopka. Dasi ravno so ti disciplinski predpisi strožji od onih po zakonu o uradnikih, vendar značijo za nas, ki smo imeli doslej v tem pogledu položaj docela neurejen, korak naprej. Naše glavne zahteve: vpogled v ovadbo, razprava, možnost svobodnega zagovora, pravica do branilca in možnost pritožbe so v teh disciplinskih predpisih vsebovane.

Druga tudi važna zadeva, s katero smo uspeli v novem finančnem zakonu je ureditev vzdrževanja narodnih šol. Položaj je v tem pogledu postal leto za letom težji. Vse prizadevanje organizacije in ravno tako prosvetnih oblasti, da se bo vzdrževanje narodnih šol vršilo v takih mejah, da bi bili dani vsi pogoji za napredek učencev in za razvoj narodne šole kot najvažnejše prosvetne institucije, spričo težkega položaja, v katerem so se nahajali v finančnem pogledu naši krajevni šolski odbori, ni moglo roditi zaželenega uspeha. V siromašnih krajih krajevni šolski odbori niso dobivali zadostnih sredstev, da bi mogli zadostiti svojim obvezam do šole. Trpela je zato šola, trpel je pouk, v težak in mučen položaj pa je prihajalo zaradi stanarini in kuriva tudi učiteljsvo. V tem pogledu je bil položaj v drugih banovinah še mnogo slabši in je moralo učiteljsvo iz lastnih sredstev kupovati celo najnujnejše potrebščine za šole, da se je pouk lahko vršil. V tem položaju je bilo jasno, da se more vršiti vzdrževanje narodnih šol zadovoljivo le tedaj, ako se prenese s krajevnih šolskih odborov na banovine. To je sedaj po prizadevanju našega združenja tudi uzakonjeno v § 41. finančnega zakona za leto 1936/37.

Po natančnejšem obrazloženju celotnih zadevnih predpisov, ki stopijo v veljavo s 1. aprilom 1937., je prešel na prihodnjo točko: stanarine učiteljsvo pri ministrstvu prosvete, ki so predvidene po novem finančnem zakonu iz državnega proračuna tega ministrstva. Dasi predvideva finančni zakon tudi stanarine učiteljem pri banknih upravah, vendar ostane vprašanje stanarine tem učiteljem še vedno odprto, ker je v banovinskih proračunih nemogoče doseči tolike prihranke iz partije za osebne izdatke, iz katere naj bi se te stanarine izplačevale. Z novim finančnim zakonom so pridobili nesporno pravico do stanarini tudi učitelji, dodeljeni sreskim prosvetnim pisarnam in učitelji narodnih šol, ki so dodeljeni meščanskim šolam. Poslednji so z izrazom »obdrževanje« pravico do stanarine iz občinskega proračuna pridobili pravico, zahtevati povračilo stanarine tudi za preteklo dobo, ko so bili dodeljeni tem šolam, a niso prejeli stanarine.

Čeprav ni z letošnjim finančnim zakonom uspelo prizadevanje združenja, da bi dobile vse poročene tovarišice pravico do stanarine, vendar si bo združenje prizadevalo, da tudi v bodoče dela na tem, da se uveljavijo prvotno besedilo § 84. zakona o narodnih šolah:

Stanarine učiteljev pripravnikov, ki so bile v letu 1931. in to od 1. aprila do zadnjega septembra odtegovane, se sedaj izplačujejo. Ministrstvo prosvete je že izdalo finančnim direktorjem nalog za izplačilo vseh teh zneskov, ki jih je večina bivših pripravnikov že prejela. V kolikor bi poedinci do danes tega denarja še ne prejeli, ga prejmejo v kratkem. Dalje omenja tudi uspeh, ki smo ga dosegli z letošnjim finančnim zakonom, in ki je vsebovan v § 40. finančnega zakona, ki ureja dodelitve v prosvetni stroki.

V nadaljnjem svojem poročilu omenja tajnik potrebo uzakonitve učiteljske stalnosti, priznanje let učiteljem, ki so službovali svoj čas na privatnih šolah družbe sv. Cirila in Metoda, kakor učiteljem, ki so služili na privatnih nacionalnih, občinskih in verskih šolah, katerih je zlasti mnogo v dunavski banovini. Dotaknil se je tudi neurejenega položaja učiteljic ženskih ročnih del, napredovanja v poedinih skupinah, ki se bodo vršila tako, da bodo napredovali na izpraznjena mesta v višjo skupino po rangi najstarejši iz predhodne nižje skupine. Dotaknil se je tudi vprašanja razpisov službenih mest, pojasnil zaščitne primere pri sekciji, evidenco učiteljev družinskih očetov in mater, ki so potrebni preemstitve radi šolanja otrok, naprosil za dostavitev statističnih podatkov o zadolžitvah učiteljsva ona društva, ki jih še niso poslala. Poročal je tudi o deputaciji, ki je predala gospodu banu spomenico predsedniškega zbora z dne 9. februarja, omenjal napade na učiteljsvo v banovinskem svetu. Obrazložil je delo sekcije. Prosil je vsa sreska društva, da pravočasno pošljejo podatke za tajniško poročilo ter omenjal tudi ostale okrožnice, o katerih naj bi zbor izrekel svoje mišljenje.

PRESEDNIKOVO POROČILO.

Takoj po dovršenem tajnikovem poročilu je podal predsednik tov. Ivan Dimnik poročilo o seji glavnega odbora, iz katerega je razvidna situacija v našem združenju.

Načelna smer JUU.

Na seji glavnega odbora je bilo posebno poudarjeno, da je izveden bližji program, ki ga je odredila glavna skupščina 1934. leta se-

VSEBINA:

Naša delegacijska zborovanja.
Zbor predsednikov v Rogaški Slatini.
Ekскурzija naših šolnikov na Češko-slovaško.

LISTEK: Film iz Rogaške Slatine.

Splošne vesti. — Listi o učiteljsvo, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

dani upravi. Sloga je domala izvedena v učiteljskem združenju, izvršeno je pomirjenje duhov in tudi v pogledu dviganja ugleda združenja in učiteljskega stanu se je mnogo storilo. Začeti je treba sedaj intenzivno programatično in konstruktivno delo za povzdigo učiteljsva, šole in prosvete.

V to svrhu je treba posvetiti posebno pažnjo petim elementom dobre organizacije t. j. zdravi ideji vodilji, dvigu intelektualne in moralne kvalitete članstva, dobri razdelitvi dela, zadostnim materialnim sredstvom in dobri ekonomiji organizacije ter ekspeditivnemu administrativnemu poslovanju.

Idejna načela organizacije je treba postaviti vedno na temelj zastopanja najširših interesov naroda in države. Stanovsko edinstvo mora biti podlaga edinstvu ostalih slojev naroda in utrjevanje državne misli. Odločno moramo braniti svoje državljanske pravice in svobodo. Demokratizacija šole se mora zrealiti v zahtevi svobodnega razvoja deteta v šoli, svobode učitelja pri delu in v svobodji šolske organizacije. Sreska društva morajo na svojih zborovanjih in s svojimi akcijami poglobiti idejne temelje organizacije. Vse članstvo mora poznati idejno stremeljenje združenja ter mora stopiti iz svoje pasivnosti v aktivno stanje. Idejnemu poglobljanju morajo služiti tudi sreska društva in ves stanovski tisk.

Administrativno poslovanje organizacije je treba izpopolniti. Članstvo se mora posluževati redne poti pri svojih intervencijah. Tudi sreska društva bodo morala misliti na večji stik tajništva s članstvom.

Temeljni pogoj za izvedbo idejnih in ostalih stremeljenj organizacije so pa zadostna gospodarska sredstva in dobra ekonomija. Gospodarsko bazo združenja je treba postaviti na to osnovo, da bo organizacija lahko dobivala sredstva od stanovskih gospodarskih ustanov in ne samo iz članarine.

Zelo važna je tudi razdelitev dela in reforma, ki naj dovede do večje aktivnosti organizacije. Princip pravilne razdelitve dela, je osnovni princip, brez katerega ni mogoče misliti uspešno delo v veliki organizaciji. Vsak poedini član JUU mora predstavljati aktivno silo v našem združenju. Poedinci se morajo zavedati, da ni glavna svrha imeti samo korist od združenja, temveč, da je treba preko njega tudi nekaj žrtvovati za skupne cilje in ideale. Največji greh naše organizacije je, da leži vse breme dela na malem krogu poedincev, večina pa ostaja pasivna.

Od intelektualne in moralne kvalitete članstva so pa v največji meri odvisni uspehi organizacije. Le visoka intelektualna stopnja učiteljsva mu bo dala pravo mesto v družbi. Moralni temelji in stanovska zavest so one osnove, na katerih je mogoče izgraditi naše ideale. Brez zdravega intelektualnega napredka učiteljsva, brez močne stanovske zavesti in brez nesporne moralne kvalitete učiteljsva, ni pričakovati lepše bodočnosti.

Narodna osnovna šola.

Člani glavnega odbora so posvetili posebno pažnjo aktualnim problemom narodne šole. Iz poročil zastopnikov sekcij je bilo razvidno, da pride pri tem predvsem v poštev problem socialnega položaja šolske dece glede njenega zdravja, prehrane, preskrbe s potrebnimi šolskimi knjigami in ostalimi pripomočki. Svoje stališče je glavni odbor preciziral v tem pogledu v posebni točki komunikacije.

Narodni učitelj.

Največ trpi narodni učitelj pri svojem šolskem in izvenšolskem delu zaradi neurejenosti izvenšolskega dela. Zato bo združenje v bližnji bodočnosti posvetilo temu problemu največjo pažnjo in je tudi v komunikaciji začrtal glavni odbor temeljno smer, v kateri bo združenje reševalo to vprašanje. Državljanske pravice in dolžnosti učiteljsva so v mnogem omejevanje in oškodovane po vplivih dnevnih politik. Za izboljšanje tega stanja bo združenje posvečalo posebno pozornost medsebojnim odnosom in medsebojnemu spoštovanju učiteljsva, svobodi prepričanja, varovanju ugleda pri izvrševanju javnih funkcij in zakonitih odredb. Glavni odbor je ugotovil, da stvarno ne obstoje pri-